

K POUŽITÍ PROSTŘEDKŮ PVO VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY V OBRANNÉ OPERACI

Pro operační použití prostředků PVO vševojskové armády jsou jedním z určujících hledisek podmínky přechodu armády do obrany. Ty mohou být různé a budou záviset na způsobu vedení válečného střetnutí, charakteru nepřátelské činnosti, vlastních možnostech, konkrétní situaci vojsk a na terénu.

Charakteristickým rysem organizace PVO v obranné operaci armády bude rozpor mezi potřebou a možností úhrady prostředků PVO. Víme, že vzdušný nepřítel bude v pásmu své předpokládané útočné činnosti soustřeďovat maximální úsilí s cílem získat převahu ve vzduchu údery proti uskupení pozemního vojska, operačnímu uskupení frontového letectva, prostředkům raketového vojska, systému PVO,

velení a řízení vojsk zabezpečovat úspěšně vedení pozemní operace. Vojsko PVO přitom bude mít určitý rozsah ztrát v prostředcích průzkumu vzdušného nepřítel, palebných prostředcích, systému velení a prostředcích materiálně technického a týlového zabezpečení. Tento rozpor však můžeme zmenšit větším rozptýlením operační sestavy, rozsáhlým využíváním ochranných vlastností terénu a jeho ženijní úpravou.

Předpokládaný charakter činnosti vzdušného nepřítel v obranném pásmu vševojskové armády

Taktické letectvo bude zabezpečovat útočnou činnost vojsk hromadnými nebo skupinovými údery v rámci letecké přípravy a letecké podpory pozemních vojsk. Před zahájením úderu pozemními silami nepřítel nebo i mezi hromadnými údery vzdušného nepřítel bude jak taktické, tak i vojskové letectvo vést intenzivní vzdušný průzkum malými skupinami nebo i jednotlivými letouny (bezpilotními průzkumnými prostředky) v různých výškách.

Hromadné údery taktickým letectvem může vést před zahájením úderu pozemními vojsky, ale i v průběhu útoku (protiúderu). Cílem hromadných úderů taktického letectva, včetně jaderných úderů, budou především raketové útvary, místa

velení, letiště, protiletadlové raketové útvary, svazky druhého sledu a důležité komunikační objekty. Jaderné údery povede zejména skupina rojů, které brání zabezpečovací skupiny, a s širokým použitím prostředků radioelektronického průzkumu a rušení.

Přímá letecká podpora bude zaměřena převážně na pohyblivé cíle, které nelze umlčet nebo zničit palebnými prostředky pozemních vojsk. Údery budou soustředěny proti palebným prostředkům všeho druhu, místům velení, přisunovaným zálohám a vojskům druhého sledu, které zjistí vzdušný průzkum taktického nebo vojskového letectva, přičemž tyto průzkumné prostředky vzdušného nepřítel mohou

zjištěné cíle i bezprostředně ničit. Údery taktického letectva mohou vést skupiny 4, 8 i 12 letounů podle úkolu, prostředků ničení a zvolené taktiky především z malých a středních výšek při použití palubní výzbroje a s využitím radioelektronického rušení.

Kromě úderů letectva bude nepřítel využívat i vzdušných výsadek vysazovaných

do hloubky od 30 do 50 i více km v obranném pásmu vševojskové armády.

Při ničení objektů v taktické hloubce můžeme předpokládat ve velké míře působení bitevních vrtulníků, jejichž možnost letu v přízemních výškách vytváří předpoklady pro napadení cílů s překvapením a snížení účinnosti protivzdušné obrany.

Cíl, objekty a úkoly PVO v obranné operaci

Cílem protivzdušné obrany v obranné operaci je způsobit vzdušnému nepříteli maximální ztráty, zabránit mu ve vedení vzdušného průzkumu, spolehlivě bránit vojska a objekty při přípravě a v průběhu operace a tak zachovat bojeschopnost vojsk pro úspěšnou realizaci cílů obranné operace.

Z uvedeného je zřejmé, že protivzdušná obrana je nedílnou součástí bojové a operační činnosti vševojskové armády a že její cíle a úkoly jsou organickou součástí cílů a úkolů armádní operace.

Splnění cíle protivzdušné obrany dosahujeme:

- pečlivě organizovaným průzkumem vzdušného nepřitele a včasným uvědomováním vojsk o něm;
- efektivním ničením všech prostředků vzdušného napadení, včetně vzdušných výsadek a aeromobilních vojsk;
- spolehlivým a nepřetržitým velením silám a prostředkům protivzdušné obrany;
- všestranným zabezpečením bojové činnosti sil a prostředků protivzdušné obrany.

Protivzdušná obrana na stupni vševojskové armády zahrnuje bojovou činnost protiletadlových raketových útvarů, protiletadlových dělostřeleckých útvarů a radiotechnického útvaru.

Úspěch bojové činnosti prostředků PVO armády bude ve značné míře záviset na stupni umlčení a zničení nepřátelských prostředků vzdušného napadení údery raketového vojska a letectva již na letištích.

Možnosti vzdušného nepřitele můžeme též snížit ničením nebo alespoň narušením radioelektronických systémů navedení a bombardování, což má ve svém důsledku rovněž přímý vliv na účinnost prostředků protivzdušné obrany.

V obranné operaci nabývá na významu i realizace řady opatření k ochraně vojsk a týlu s cílem snížit účinky úderů vzdušného nepřitele, jako je např. rozptylování vojsk, ženijní budování a maskování, utahování přesunů a přeskupování atd.

Z cíle PVO a možného charakteru činnosti vzdušného nepřitele v pásmu vševojskové armády můžeme za **hlavní objekty protivzdušné obrany při přechodu armády do obrany** považovat svazky prvního sledu, raketové prostředky armády a místa velení armády.

Svazky prvního sledu jsou z hlediska protivzdušné obrany důležitými především proto, že svou bojovou činností vytvářejí příznivé podmínky pro zaujetí vhodné obranné operační sestavy činností svých předsunutých odřadů, možnou účastí tankových jednotek při protipřipravě nebo vedením úderu před přední okraj obrany, jako předpokladu pro přechod hlavních sil armády do útoku.

Všechny svazky prvního sledu však nemají stejnou důležitost. Nejdůležitější jsou ty svazky, které zaujmají obranu nebo se přeskupují na předpokládaném směru hlavního úderu nepřitele.

Raketové prostředky armády (zejména armádní raketová brigáda) zabezpečují palebně přeskupování vojsk a zaujímání obranné operační sestavy. V tomto období mohou vést údery proti nepříteli na dalekých přístupech k obrannému pásmu armády s cílem spolupodílet se na narušení nebo zmaření organizovaného přesunu a rozvinování hlavního uskupení nepřitele. Raketové prostředky armády se mohou v tomto období podílet na vedení hromadného nebo skupinového úderu na nepříteli ve vyčkávacích prostorech pro útok, zúčastnit se protipřiprav nebo palebně zabezpečovat úder před přední okraj. Tato činnost raketových prostředků armády má pro celkový záměr obranné operace prvořadý význam, proto i jejich protivzdušná obrana v tomto období musí tomu významu odpovídat.

Místa velení armády, z nichž nejdůležitější je velitelské stanoviště, jsou v podstatě malorozměrné objekty s velkou koncentrací vysoce kvalifikovaných osob a demaskující, velmi zranitelnou technikou. Jejich úloha řídících center armády je nezaměnitelná v každém období obranné

operace, proto jsou cílem vzdušného průzkumu a úderů vzdušného nepřítele všemi prostředky a za všech okolností po jejich zjištění. Z uvedeného vyplývá prvořadá a trvalá důležitost jako objektů protivzdušné obrany.

V průběhu obranné operace jsou nejdůležitějšími objekty PVO:

- svazky prvního sledu;
- raketové prostředky armády;
- místa velení armády;
- druhý sled armády nebo vševojskové zálohy;
- komunikační objekty.

Svazky prvního sledu vševojskové armády mají za úkol odrazit nepřátelský útok, způsobit nepříteli co největší ztráty, vytvořit výhodné podmínky pro protiúder (protizteč) druhým sledem (vševojskovou zálohou) a tím vytvořit podmínky pro přechod armády do útoku.

Vzhledem k tomu, že výsledek bojové činnosti svazků prvního sledu má rozhodující význam nejen pro další průběh obranné operace, ale i pro její celkový výsledek a dosažení cíle obranné operace, má rozhodující význam i jejich protivzdušná obrana a to především na směru hlavního úderu nepřítele.

Raketové prostředky armády, především armádní raketová brigáda může palbovými údery, zejména jadernými, významně přispět k tomu, aby hlavní síly nepřítele utrpěly rozhodující ztráty a jejich útok byl odražen ještě před předním okrajem obrany, nebo nejpozději v obranném pásmu svazků prvního sledu.

Raketové prostředky armády mají však i velký význam při zabezpečení armádního protiúderu mohutnými údery jaderných zbraní na hlavní uskupení nepřítele při zahájení armádního protiúderu (protizteče) a v jeho průběhu. To vše ukazuje armádní raketovou brigádu jako trvalý a prvořadý objekt protivzdušné obrany.

Druhý sled (vševojsková záloha) je určen především k vedení protiúderu (protizteče) v průběhu obranné operace a k vytvoření podmínek pro přechod armády do útoku. V některých případech může být použit k narůstání obranného úsilí zaujetím obrany v hloubce, nebo může tvořit základ útočného uskupení při přechodu do útoku.

Protože druhý sled (vševojsková záloha) vedením protiúderu (protizteče) naplňuje jeden ze základních požadavků úspěšné obrany — aktivnost, nabývá v této fázi operace na významu a proto je jedním z nejdůležitějších objektů protivzdušné obrany.

Komunikační objekty, jako jsou např. různá přepraviště přes velké vodní toky, soutěsky nebo úzké horské přechody, patří mezi důležité objekty protivzdušné obrany. Jsou to zpravidla bodové nebo malorozměrné objekty, jejichž zničením vzdušnými údery může nepřítel podstatným způsobem ovlivnit průběh obranné operace, zejména manévry a přesuny druhého sledu nebo vševojskové zálohy a tím i celkový úspěch operace.

Při přechodu do útoku za nejdůležitější objekty PVO považujeme:

- svazky druhého sledu;
- svazky v armádním protiúderu;
- raketové prostředky armády;
- místa velení armády;
- komunikační objekty.

Přechod do útoku zahájíme zpravidla ihned po protiúderu a bude jeho pokračováním. Útok povedeme silami a prostředky armády, která může být popř. posílena novými vševojskovými svazky.

Protože přechod do útoku je rozhodující fází obranné operace, budou i z hlediska protivzdušné obrany nejdůležitějšími ty objekty, které tento úkol realizují.

Na základě rozboru objektů protivzdušné obrany můžeme stanovit tyto **hlavní úkoly vojsku PVO v obranné operaci:**

a) při přechodu do obrany:

— ničit průzkumné letouny taktického a vojskového letectva v celém pásmu armády;

— odrážet údery taktického letectva i bitevních vrtulníků na vojska při přeskupení a zaujímání operační sestavy pro obranu;

— bránit síly armády při úderu před předním okrajem, zejména na předpokládaném směru hlavního úderu nepřítele.

b) v průběhu obranné operace:

— v součinnosti s prostředky PVO frontu a sousedních armád odrážet hromadné údery nepřátelského letectva;

— bránit hlavní uskupení armády, především na směru hlavního úderu nepřítele;

— bránit vyvedení, přesun a zasazení druhého sledu (vševojskové zálohy) do armádního protiúderu (protizteče);

— bránit vojska, která odrážejí údery nepřítele v hloubce obranného pásma armády, zejména na směru hlavního úderu nepřítele;

— ničit nepřátelské vzdušné výsadky při přeletu nebo i v prostoru vysazování;

— zajistit bezpečný průlet vlastního le-

tektiva přes prostory účinné působnosti prostředků PVO.

c) při přechodu do útoku:

— v součinnosti s prostředky PVO frontu a stíhacím letectvem frontu bránit přesun a zasažení nově přisunovaných vševojskových svazků do útoku;

— bránit uskupení, které úspěšně rozvíjí armádní protiúder (protizteč).

Ve všech obdobích obranné operace účinně bránit raketové prostředky armády s důrazem na armádní raketovou brigádu a místa velení armády, zvláště velitelské stanoviště.

Použití prostředků PVO armády v obranné operaci

Protivzdušnou obranu v obranné operaci vševojskové armády organizujeme stejnými silami a prostředky PVO armády jako v útočné operaci. V závislosti na situaci a podmínkách přechodu do obrany mohou mít prostředky PVO určité ztráty, které při přechodu do obrany nebudou zpravidla nahrazeny.

Předpokládáme, že pro organizaci protivzdušné obrany budeme u vševojskové armády mít:

— radiotechnický prapor o čtyřech radiotechnických jednotkách (rotách, uzlech) a dvou provozně spojovacích rotách;

— jeden protiletadlový raketový pluk malého dosahu o tři až pěti palebných bateriích po dvou až čtyřech odpalovacích zařízeních, velitelské a technické baterie;

— jeden malorážní protiletadlový dělostřelecký pluk o třech bateriích 57 mm PLK a třech bateriích 30 mm PLdvK a velitelské baterie;

— u každé motostřelecké divize protiletadlový raketový pluk malého dosahu (stejný jako u armády), jednotku radiolokačního průzkumu a velení a jednotky PVO u vševojskových pluků;

— u každé tankové divize protiletadlový dělostřelecký pluk malé ráže o čtyřech bateriích 57 mm PLK, popř. protiletadlový raketový pluk stejného složení jako u armády, nebo vybavený jinou raketovou technikou malého či blízkého dosahu, jednotku radiolokačního průzkumu a velení a jednotky PVO vševojskových pluků.

Kromě uvedených organických prostředků PVO mohou v pásmu vševojskové armády působit radiotechnické, protiletadlové raketové jednotky a stíhací letectvo frontu, popř. PVOS.

Radiotechnický prapor je určen k plnění těchto základních úkolů:

— vedení průzkumu vzdušného nepřítel, jeho nepřetržitému sledování a vyhodnocování;

— uvědomování vševojskových svazků a všech útvarů vojska PVO armády o vzdušné situaci;

— sledování činnosti vlastního letectva a k případnému navádění stíhacího letectva;

— rozvinování míst velení vojska PVO armády a k zabezpečení nepřetržitého velení podřízeným radiotechnickým jednotkám, protiletadlovému raketovému a dělostřeleckému pluku a náčelníkům PVO vševojskových svazků. Kromě toho zabezpečuje spojení s nadřízeným a součinnostními stranami (SBV LA, popř. svazkem PVOS).

K plnění prvních tří uvedených úkolů jsou radiotechnické jednotky (uzly, rotý) vybaveny radiolokátory typu P-12 (P-18), P-40 a výškoměry PRV-9 (PRV-16). Tato radiolokační technika umožňuje zjišťovat a sledovat vzdušné cíle ve výškách od 100 do 25 000 m na dálky od 20 do 200 km. Každá radiotechnická jednotka vytváří radiotechnickou hlásku, která může mít složení: Radiolokační P-12 (P-18), P-40 a výškoměr PRV-9 (PRV-16), nebo dva radiolokátory P-12 (P-18) a výškoměr PRV-9 (PRV-16).

K plnění čtvrtého úkolu jsou určeny dvě provozně spojovací rotý, z nichž každá samostatně rozvíjí místo velení PVO (na VS nebo ZVS armády).

Bojovou sestavu radiotechnického praporu ovlivňuje především požadavek:

— odolnosti proti úderům pozemních palebných prostředků nepřítele, zejména dělostřelectva;

— včasného uvědomování o vzdušné situaci, zejména prvosledových divizí a protiletadlového raketového pluku;

— bojové pohotovosti většiny radiotechnických jednotek v době hromadných úderů letectva nepřítele;

— vytvoření a udržení souvislého radiolokačního pole i průběhu obranné operace.

Radiotechnický prapor vede při přeskupování vojsk radiolokační průzkum z dosazených stanovišť, zaujatých v předcházející bojové činnosti. K době pohotovosti k obraně se podle potřeby a situace přeskupují radiotechnické jednotky tak, aby bojová sestava praporu odpovídala uve-

deným požadavkům. Tyto můžeme zabezpečit vytvořením první čáry radiotechnických hlásek (RTH) ve vzdálenosti kolem 15 km od předního okraje obrany s rozestupy asi 50 km mezi jednotlivými RTH. Zpravidla tedy budou v prvním sledu rozvinuty 2—3 radiotechnické hlásky, přičemž zbývající RTH se rozvinou nejvýhodněji v prostoru druhého pásma obrany. V případě, že se bude a obsazuje zabezpečovací pásmo, rozvinou se RTH prvního sledu za tímto pásmem blíže k přednímu okraji obrany tak, aby nebyly nuceny při postupu vojsk nepřítele v zabezpečovacím pásmu opustit zaujatá stanoviště po celou dobu odrazení hromadného úderu vzdušného nepřítele.

Stanoviště RTH volíme mimo směry úderů pozemního nepřítele, za obranými postaveními v protitankovém terénu nebo za protitankovými překážkami. Pro každé stanoviště RTH určíme a připravíme 1 až 2 záložní stanoviště ve vzdálenosti 3 až 5 km od hlavního stanoviště, nebo v hloubce obranného pásma pro předpokládaný manévru v průběhu vedení obranné operace. Při výběru stanovišť RTH musíme z hlediska dodržení elektromagnetické koexistence také přihlížet k rozmístění a manévru RTH frontu, sousedních armád, popř. PVOS.

V průběhu obranné operace manévruje radiotechnický prapor svými RTH do hloubky nebo do prostorů zasazení druhého sledu k vedení protiúderu (protizteče) nebo při přechodu do útoku. Při manévru RTH je nutné zabezpečit nepřetržitost radiolokačního průzkumu v celém průběhu obranné operace.

Protiletadlový raketový pluk je vyzbrojen prostředky, které mu umožňují vést boj prakticky se všemi soudobými prostředky vzdušného napadení, které působí od malých výšek do výšky 10 000 m.

V obranné operaci může pluk bránit: — hlavní síly armády při přeskupování do obrany;

— hlavní uskupení armády při vedení obranné operace s důrazem na směr hlavního úderu nepřítele;

— druhý sled armády při přípravě a vedení protiúderu (protizteče) nebo při obraně pásem v hloubce obrany;

— úderné uskupení armády při přechodu do útoku s důrazem na směr hlavního úderu armády;

— armádní raketovou brigádu a místa velení armády;

— důležité komunikační objekty, zejména při manévru druhého sledu armády.

Z těchto úkolů bude pluk schopný plnit současně zpravidla jen jeden. Jeho volba musí vždy vycházet z analýzy vševojenské situace, činnosti vzdušného nepřítele a vlastních možností pluku a musí být v souladu se zámyslem vedení obranné operace. Jen tak zabráníme šablonovitému použití tohoto nejúčinnějšího prostředku PVO armády.

Bojovou sestavu protiletadlového raketového pluku v obranné operaci bude ovlivňovat především:

- způsob přechodu armády do obrany;
- úkol armády a způsob jeho plnění;
- požadavek odolnosti proti úderům pozemních palebných prostředků nepřítele, zejména dělostřelectva;
- nutnost odrazet hromadné úderu vzdušného nepřítele maximálním počtem palebných jednotek.

Protiletadlový raketový pluk brání vojska při přeskupování buď z dosažených palebných postavení, nebo z bojové sestavy plánované pro obranu částečným nebo úplným přeskupením sestavy. Z časového hlediska se v prvním případě manévru k zaujetí bojové sestavy pro obranu uskutečňuje po přeskupení hlavních sil armády, ve druhém případě ještě před přeskupením hlavních sil armády tak, aby celý pluk zaujal bojovou sestavu pro obranu alespoň 1—2 hodiny před nařízenou pohotovostí k obraně hlavního uskupení armády.

Použití protiletadlového raketového pluku k PVO hlavního uskupení armády na předpokládaném směru hlavního úderu nepřítele bude ovlivňovat především vybavenost vševojenských divizí prvního sledu prostředky protivzdušné obrany, zejména raketovými, a jejich bojeschopnost. V podmínkách, kdy provlédlé vševojenské divize mají organicky protiletadlový raketový pluk stejné hodnoty jako je armádní protiletadlový pluk, je jeho použití k protivzdušné obraně prvního sledu sice možné, ale ne jediné, neboť kumulace těchto prostředků ve společném prostoru způsobuje řadu problémů z hlediska dodržení elektromagnetické koexistence mezi těmito prostředky protivzdušné obrany.

Za předpokladu, že divize prvního sledu na předpokládaném směru hlavního úderu nepřítele není vyzbrojena protiletadlovým raketovým plukem a protiletadlové raketové pluky sousedních vševojenských divizí prvního sledu nemohou palebně ve prospěch této divize působit (nevýhodné terénní podmínky, velké ztráty, odlehlý prostor hlavního úsilí obrany divize atd.), můžeme armádního protiletadlového raketového pluku použít k proti-

vzdušné obraně hlavního uskupení armády s důrazem na uvažovanou vševojskovou divizi. Pak se palebné baterie prvního sledu rozmístí ve vzdálenosti asi 15 km od předního okraje s rozestupem mezi bateriemi zpravidla 10–15 km a baterie druhého sledu v hloubce obrany ve vzdálenosti 10–15 km od baterií prvního sledu. Buduje-li divize zabezpečovací pásmo, je účelné jednu až dvě baterie druhého sledu předsunout do vzdálenosti 4–5 km od předního okraje, popř. (podle hodnoty vybudovaného zabezpečovacího pásma) až do zabezpečovacího pásma. Technickou baterii je výhodné rozmísťovat až v prostoru druhého pásma obrany. Palebná postavení volíme za přirozeními nebo vybudovanými protitankovými překážkami, v opěrných bodech (rajónech) nebo za nimi. Pro každé palebné postavení připravujeme 1–2 záložní palebná postavení ve vzdálenosti do 5 km od hlavních.

Použijeme-li protiletadlového raketového pluku k PVO armádní raketové brigády, může svojí vhodně volenou bojovou sestavou za příznivých podmínek bránit i jedno až dvě místa velení vševojskové armády, popř. i důležité přepraviště přes vodní tok v hloubce obrany armády.

Protivzdušnou obranu armádního protiúderu nebo vojsk na druhém (třetím) pásmu obrany realizujeme vhodně zplánovaným manévrem tak, aby pluk dosáhl pohotovosti v prostoru zasazení protiúderného uskupení nejméně jednu hodinu před zasazením s bojovou sestavou zaujatou

podle zásad platných pro útok, nebo v prostoru druhého (třetího) pásma podle výše uvedených zásad pro obranu hlavního uskupení armády.

Narižené bojové sestavy zaujímá pluk buď postupným manévrem podle vývoje pozemní i vzdušné situace (v případě použití pluku k PVO hlavního uskupení armády), nebo včasným manévrem z prostoru armádní raketové brigády (v případě použití k její PVO).

Obdobný způsob bude při jeho použití k PVO úderného uskupení armády při jejím přechodu do útoku, neboť toto vyvrcholení obranné operace vychází z úspěšně rozvíjeného armádního protiúderu.

Použití armádního protiletadlového raketového pluku ve prospěch PVO druhého sledu armády při vedení armádního protiúderu a přechodu do útoku bude opět rozhodujícím způsobem ovlivňovat vybavenost divizi druhého sledu prostředky PVO a jejich bojeschopnost. Armádního protiletadlového raketového pluku použijeme k PVO protiúderného uskupení nebo úderného uskupení armády při přechodu do útoku především tehdy, kdy druholedcové divize nemají protiletadlový raketový pluk, nebo v případě jeho velkých ztrát.

Protiletadlového dělostřeleckého pluku můžeme v obranné operaci použít obdobně jako v útočné operaci, tzn. k bezprostřední protivzdušné obraně velitelského stanoviště.

Soudobé prostředky PVO vševojskové armády dávají možnost, aby protivzdušná obrana splnila svůj úkol i ve složitých podmínkách obranné operace. Vyžaduje to však abychom jich použili co nejracionálněji. Organizace PVO musí vycházet z důkladného rozboru pravděpodobné činnosti nepřítele, rozboru operační sestavy vševojskové armády a pochopení zámyslu velitele armády pro vedení obranné operace tak, aby byla oproti těmto a veškeré šablonovitosti.